

תפקידם של שני הדמים: פסח ומילה

על-פי ליקו"ש חלק ט"ז (פ' בא)

שיחה מעובדת לחג הפסח

לה'. ולכן, עצם לקיחת הכבש במטרה לשוחטו לה' - **ניתק** אותם מעבודה-זרה.

לאור האמור, יוכן מדוע ציווה אותם ה' לקחת ולהחזיק בבית את הכבש **ארבעה ימים** קודם שחיטתו: מאחר שאופן העבודה-זרה שישראל עבדו, לא היה בצורה חד-פעמית, אלא הם היו **"שטופים"** בעבודה-זרה¹, כלומר: הם הושפעו משכניהם המצרים ועבדו את הכבש לעיתים די קרובות.

על-מנת לעקור מציאות גרועה זו עד כדי שתקבע בליבם התנתקות פנימית ומוחלטת מעבודה-זרה, לא די היה אילו היו עושים את המצוה (של 'דם פסח') **בפעולה חד-פעמית**, אלא, היה צורך בפעולה ממושכת, להשאיר את הכבש בביתם לצורך שחיטת מצוה במשך **ארבעה ימים**², כדי שאמונה טפלה זו תיעקר ותינתק מליבם.

וכפי שמוצינו בניסיון העקידה שהקב"ה הראה לאברהם את מקום העקידה רק **ביום הרביעי** מזמן הציווי "קח נא את בנך"³, שכן, ארבעה ימים הם פרק-זמן הדרוש לאדם לבצע פעולה בדעה צלולה וביישוב הדעת. שאם לא היתה ניתנת לו שהות, היו אומרים שהקב"ה "המנו וערבבו פתאום וטרד דעתו"⁴, כלומר, לא היה לו זמן לחשוב על-כך ולהתחרט בשל החיפזון שבציווי.

הלך המעשי שניתן להפיק מכך בעבודת ה':

באמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו בפלאות", ולכן, כשם שההכנה ליציאת-מצרים היתה על-ידי 'סור מרע' ועשה טוב⁵, כן גם עתה, שכהנה לגאולה העתידה צריכים אנו לפעול הן באופן העבודה של **'עשה טוב'** - לזכות יהודים במצוות מעשיות⁶, והן באופן העבודה של **'סור מרע'** - שיש לקחת את כל ה'עבודה-זרה' של היום ולהופכם ולנצלם לעבודת ה' ולהפצת התורה, בבחינת "משכו וקחו לכם", כפי ששחטו לה' את האליל של מצרים.

¹ פסוק כ"ב: "הן בזבח את תועבת מצרים לעיניהם, ולא יסקלוגו" (בתמיהה).

² ובפרט שהיה זה מסירות-נפש מצידם, כדברי משה הנ"ל (הערה קודמת): "הן בזבח .. ולא יסקלוגו!!" [וראה גם לקוטי-שיחות חלק א' בתחילת השיחה לפרשת בא].

³ שהרי מושעת "וישכם אברהם בבוקר" ויציאתו מביתו חלפו **שלושה** ימים (כנאמר "ביום השלישי וישא אברהם..."), ומאחר שהציווי היה יום קודם ל"וישכם", הרי שמושעת **הציווי** חלפו **ארבעה** ימים.

⁴ לשון רש"י בראשית פרק כ"ב פסוק ד'.

⁵ כפתגם אדמו"ר הרי"ף (על פי תנא-דבי-אליהו-רבה פרק כ"ז) על-הפסוק "כי תראה ערום וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם", שכאשר רואים יהודי 'ערום' ללא ציצית וללא תפילין, אזי מוטלת עליך המצוה - "וכסיתו", לעזור לו בעשיית המצוות.

2 בני ישראל הצטוו טרם יציאתם ממצרים להקריב קרבן פסח לה' שיהווה הכנה מתיאמה לשחרורם ממצרים. ולמעשה, היה זה הפסח הראשון בהיסטוריה היהודית.

אחד ההבדלים בין הקרבת פסח זה, במצרים, להקרבת הפסח בדורות המאוחרים יותר, היה, שב'פסח מצרים' הציווי היה לקחת את הכבש ב' בניסן ("בעשור לחודש") ולהחזיקו בבית עד לערב הפסח ואז לשוחטו, ואילו ב'פסח דורות' יכול כל-אחד לקנות את הכבש בערב פסח ולשוחטו בו-ביום.

נשאלת השאלה: הלא בני ישראל יכולים היו לקנות את הכבש ביום שחיטתו, בערב הפסח, ומדוע איפוא ציווה עליהם הקב"ה לקחת כבש ולהחזיקו בבית ארבעה ימים (!) ורק לאחר מכן לשוחטו¹?

להבנת העניין, יש להקדים שאלה נוספות:

יחד עם מצוות 'דם פסח' ציווה אותם הקב"ה גם על 'דם מילה', כדי שעל-ידם יהיו ישראל מוכשרים להיגאל². ותמונה: מדוע הקב"ה נתן לישראל **שתי** מצוות דווקא שיהוו הכנה ליציאת-מצרים? נמנה-נפשך: אם היה זה כדי לבטל את מצבם של "ערום ועריה" (שהיו ערומים מן המצוות) - מצוה אחת גם היתה מספיקה להם, ואם רצה הקב"ה למלאותם ולציידם בזכויות - מדוע הסתפק בשתי מצוות אלו בלבד³?

אולם, כשמתבוננים במצבם של היהודים אז, אפשר להבחין בשני חסרונות מרכזיים שהיו אצלם: היה חסר להם ב'עשה טוב' - קיום המצוות, וכן ב'סור מרע' - שנדבק בהם מהרע של מצרים, ערוות הארץ, בהיותם עובדים עבודה-זרה.

כנגד כך נתן להם ה' שתי מצוות: א. **דם מילה** - לבוא בברית עם ה' (כנאמר "אות היא ביני וביניכם"⁴), פעולה של 'עשה טוב'. ב. **דם פסח** - שגרם להם להיות בתנועה של 'סור מרע', שמאחר שישראל היו "שטופים בעבודה-זרה"⁵, אזי, כדי לבטל עניין שלילי זה היו צריכים לקחת כבש שהיה העבודה-זרה של מצרים⁶ במטרה (א) לשוחטו (ב)

¹ ומה שכתב רש"י (שמות פרק י"ב פסוק ו') שהיתה טענה ביקור ממום ארבעה ימים - אין זה מותר, כי רואים שב'פסח דורות' אין צורך לקנות את הכבש ארבעה ימים קודם שחיטתו למרות שטענה ביקור ממום.

² ראה רש"י פרק י"ב פסוק ו'.

³ בראשית פרק י"ז פסוק י"א.

⁴ כפי שמוצינו בפרשת וארא, שסירב משה להישאר בתחום מצרים ולזבוח שם את הכבש, ה'אליל' של מצרים, באומרו לפרעה (פרק ח')